

26 873

## **Intrekking van de Wet op de studiefinanciering en vervanging door de Wet studiefinanciering 2000 (Wet studiefinanciering 2000)**

### **MEMORIE VAN ANTWOORD**

Ontvangen 26 mei 2000

Graag wil ik de leden van de vaste commissie voor Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs danken voor de brede waardering die zij voor het wetsvoorstel uitspreken. Het verheugt mij dat het wetsvoorstel als een grote verbetering van het studiefinancieringsstelsel en van de wetgevings-systematiek ter zake wordt gezien. Dank wil ik ook uitspreken voor de passage in het voorlopig verslag aangaande de technische toelichting die mijn ambtenaren aan uw commissie hebben gegeven.

In verband met de inzichtelijkheid zijn de antwoorden per onderwerp geordend.

### **1. FLEXIBELER STUDIEFINANCIERING**

#### **1.1. Inkomen student**

##### *1.1.1. Overheid*

*De leden van de fractie van het CDA vragen of er bereidheid is hoge prioriteit te geven aan een verhoging van het normbudget met f 100,- in de basisbeurs. Ook de leden van de fractie van GroenLinks zagen graag de hoogte van de studiefinanciering wat opgekrikt.*

Verhoging van de basisbeurs met f 100,- in de nabije toekomst heeft niet mijn prioriteit. Studenten zijn immers succesvol in het verwerven van voldoende inkomsten (zie blz. 24 van de nota SF). Wel blijft indexering van de basisbeurs plaatsvinden.

Uit onderzoek van het IOWO (ISBN 90-9011159-x), dat in opdracht van het College toekomst studiefinanciering is gedaan naar onder meer de normbudgetten in de Wet op de studiefinanciering, kwam naar voren dat het toenmalige normbudget niet aansloot op de feitelijke inkomsten van studenten en in die zin te krap was. Er werd dan ook gepleit voor een hoger normbudget. Dit heeft geresulteerd in een verhoging van het normbedrag voor kosten van levensonderhoud met f 100,- per maand, waardoor het normbudget van de studiefinanciering ook f 100,- hoger is komen te liggen. Daarnaast is de aanvullende beurs over de eerste 12

maanden direct uitgezonderd van het prestatiebeursregime en is de herkansing voor de basisbeurs in het eerste jaar verruimd. Door de flexibilisering van de studiefinanciering krijgen alle, dus ook beginnende studenten, maximale ruimte hun studie en studiegedrag op individuele wijze in te vullen. Studenten krijgen immers 10 jaar de tijd om hun diploma te halen. Daarbinnen kunnen studenten, door op een creatieve manier om te gaan met de financieringsbronnen (lenen, werken, ouders) steeds de hoogte van het op dat moment benodigde budget bereiken.

*De leden van de fractie van D66 zouden graag een reactie hebben op de stelling dat de overheid de keuze van studenten om al dan niet in de ouderlijke woning te verblijven, niet dient te beïnvloeden door een andere financiering van inwonend en uitwonend te regelen. Behalve dat dit fraude uitlokt, is die keuze ook aan mensen zelf. De overheid behoeft individuele huisvestingskeuzen van mensen niet via financiële maatregelen te beïnvloeden en te faciliteren.*

Ik deel deze opvatting niet. De overheid beïnvloedt en faciliteert de keuze van de plaats van huisvesting van de student niet door een andere financiering van uit- en thuiswonenden. Uitwonende studenten hebben nu eenmaal hogere kosten aan levensonderhoud (bijvoorbeeld een (hogere) huur), waardoor het gerechtvaardigd is dat voor deze studenten ook een hoger normbudget ter beschikking staat. In de praktijk blijkt dat de plaats en spreiding van instellingen waaraan de student gaat studeren de keuze voor al dan niet uitwonend zijn bepaalt en niet de hoogte van de studiefinanciering.

*Tevens vragen deze leden waarom de beslissing van het reizen niet geheel bij de studenten is gelegd. door bijvoorbeeld verhoging van de beurs en de generieke OV-studentenkaart af te schaffen.*

De OV-studentenkaart is nog steeds een door de meeste studenten zeer gewaardeerde voorziening. De kaart stelt de studenten in de gelegenheid om gedurende een groot deel van de week gratis te reizen met het openbaar vervoer in heel Nederland en op de andere dagen tegen een gereduceerd tarief. De prijs van een OV-jaarkaart is een veelvoud van het bedrag dat de overheid voor een OV-studentenkaart betaalt, te weten f 123,35 per maand. Wanneer de kaart zou komen te vervallen en de basisbeurs zou worden verhoogd met het bedrag dat de overheid nu per student betaalt voor de OV-studentenkaart, zouden de meeste studenten aanmerkelijk duurder uit zijn, dan wel minder kunnen reizen. Overigens zal bij het aflopen van het huidige OV-studentenkaartcontract opnieuw worden gekeken naar de effectiviteit van de huidige reisvoorziening.

#### *1.1.2. Ouders*

*De leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen waarom niet is gekozen voor een desnoods juridisch afdwingbare ouderbijdrage.*

Verreweg het grootste deel van de ouders betaalt mee aan de studie van hun kinderen. Zij doen dat omdat zij zich verantwoordelijk achten voor hun kinderen, ook voorbij het 21ste jaar. Deze verantwoordelijkheid is inherent aan vrijwel elke ouder-kind relatie en wordt niet begrensd door algemeen wettelijke normen van meerderjarigheid en onderhoudsplicht. Essentieel is dat ouders zelf, in samenspraak met hun kinderen, hun eigen afwegingen kunnen maken. Een juridisch afdwingbare ouderbijdrage staat daar haaks op en zou ertoe leiden dat ouders en studenten de overheid te veel in hun relatie gaan betrekken. Dat vind ik principieel onjuist. Wel willen ouders meer erkenning voor hun rol. Dat zal gerealiseerd worden in de voorlichting van de IB-Groep. Uiteraard mogen studenten die een

zodanig verstoorde verhouding met hun ouders hebben, dat deze weigeren enige bijdrage te leveren, hier niet de dupe van worden. Voor deze groep studenten is een expliciete basis in de wet opgenomen voor een bestaande beleidsregel, die mede op basis van jurisprudentie van het College van beroep studiefinanciering is ontwikkeld. Daarmee is een goed evenwicht gevonden tussen het niet meer dan noodzakelijk belasten van degenen die het nodig hebben en het voorkomen van *free rider*-gedrag van onwillige ouders.

### *1.1.3. Student: werken en lenen*

*De leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen of de nieuwe regeling er niet voor zorgt dat er geen of weinig concurrentie is tussen de studie en het werk van de student. Tevens vragen deze leden om studeren en werken naar inhoud op elkaar af te stemmen en welke mogelijkheden daartoe zijn. Ten slotte vragen zij hoe te voorkomen dat studenten door te werken hun studie niet afmaken en dat de algemene academische vorming van de student aan kwaliteit verliest.*

De WSF 2000 geeft meer tijd aan studenten om hun studiefinancieringsrechten flexibel op te nemen. Dit betekent dat studenten meer ruimte hebben om te kunnen beslissen hoe in een bepaalde periode de verhouding tussen studie of werk is en in welke mate zij hun studie willen spreiden over de tijd. De instellingen kunnen uiteraard die keuzes beïnvloeden door de vormgeving van het onderwijsprogramma en de onderwijskundige eisen die eraan gesteld worden. Overigens verwacht ik dat verreweg de meeste studenten zullen blijven kiezen voor een beperkte studieperiode, die hen de zekerheid biedt dat zij hun diploma zullen halen. De student heeft zelf groot belang bij tijdig afstuderen, de druk vanuit de omgeving om het diploma te halen is groot en een diploma heeft nog steeds een groot civiel effect. Bovendien blijft het diploma het afrekenmoment in de studiefinanciering. De kans dat een groot aantal studenten voortijdig uit de studie valt vanwege de arbeidsmarkt acht ik derhalve niet groot.

Wel ben ik een voorstander van trajecten waarbij studeren en werken naar inhoud op elkaar zijn afgestemd. Ik acht dat vooral om kwalitatieve redenen een goede zaak. Ik stimuleer dat ook door duale trajecten in het hoger beroepsonderwijs en duale experimenten in het wetenschappelijk onderwijs actief te ondersteunen.

*De leden van de fractie van het CDA vragen of een rechtvaardig beleid vooronderstelt dat kwetsbare groepen, indien mogelijk, moeten worden ontzien en dat als de voorgestelde wijziging (afschaffing van de telkinde-rendensystematiek) betrekking heeft op een thans bestaande en goed functionerende regeling, welk doel wordt dan met die wijziging gediend.*

De voorgestelde vereenvoudigde leenvoorziening in de WSF 2000 leidt tot een duidelijke scheiding tussen prestatiebeurs en leenfase. Alleen daarvoor wordt het mogelijk de lening te dereguleren. De onderliggende ijkpunten en controle (woonsituatie, verzekering, persoonlijke omstandigheden) komen te vervallen. De aard van deze vorm van studiefinanciering laat veel meer dan bij de prestatiebeurs ruimte voor keuzevrijheid van de student en minder voor een normstellende overheid. Voor alle studenten, ongeacht hun persoonlijke situatie, zal in de leenfase straks een bedrag van f 1 500,- per maand beschikbaar zijn.

Het is van belang dat in de leenfase uitdrukking wordt gegeven aan de gedachte dat wanneer de overheid geen bijdrage meer levert in de vorm van een prestatiebeurs, zij dit ook niet van ouders mag veronderstellen. Dit heeft inderdaad tot gevolg dat een student die zich in de leenfase

bevindt, geen directe invloed meer heeft op de hoogte van de aanvullende beurs van broer of zus: hij wordt niet meer als telkind meegerekend. De aanvullende beurs van de beursontvangende broer of zus zal mogelijk lager uitvallen. Hierbij moet overigens wel bedacht worden dat de integrale lening alleen in het hoger onderwijs voorkomt, in de beroepsopleidende leerweg in het beroepsonderwijs is gedurende de gehele opleiding recht op een (aanvullende) beurs in de vorm van een gift. In de beroepsopleidende leerweg bevindt zich meer dan 50% van de aanvullende beurs gerechtigden. Bovendien heeft de systematiek alleen gevolgen voor mensen met een *gedeeltelijke* aanvullende beurs. Per saldo gaat het om een beperkte teruggang in beursrechten voor een beperkte groep studenten.

Naast bovengenoemde principiële redenering liggen hieraan ook meer uitvoeringstechnische aspecten aan ten grondslag. In de eerste plaats ligt het voor de hand dat wanneer studenten zich in de leenfase bevinden, zij inderdaad nadrukkelijker de behoefte aan een lening van de IB-Groep zullen gaan afstemmen met de persoonlijke financiële planning. Elke keer dat een student zich dan uitschrijft voor de studiefinanciering zou de aanvullende beurs van de broer of zus omlaag doen gaan. Daarnaast zou het herintroduceren van de telkinderensystematiek in de leenfase betekenen dat in die fase waarin juist geen rekening meer wordt gehouden met de persoonlijke situatie van de student, toch opnieuw naar het ouderlijk inkomen van de student zou moeten worden gekeken, waarbij zich ook de situatie kan voordoen dat het om kinderen van gescheiden ouders gaat. Dit zou betekenen dat ook in de leenfase via deze omweg van de telkinderensystematiek toch de persoonlijke situatie van de student een belangrijke rol zou gaan spelen. Dit heeft dan tot gevolg dat van de vereenvoudiging van de leenfase weinig terecht komt.

## **1.2. Diplomatermijn**

*De leden van de VVD-fractie vragen hoe de beduchtheid van sommigen wordt beoordeeld dat door een studiefinancieringssysteem dat niet meer volgend is maar vooruitlopend op ontwikkelingen in het stelsel, de gelegenheid wordt geschapen voor ongewenste ontwikkelingen in het onderwijs.*

Met de verruiming van de diplomatermijn is beoogd de ondersteunende rol van studiefinanciering bij het studeren te versterken. Daardoor worden betere voorwaarden geschapen voor een flexibel onderwijsprogramma. Ik verwacht niet dat dit leidt tot een doelloze verlenging van de studieduur of een grotere studie-uitval. Essentieel is dat de omvang van de prestatiebeurs niet verandert. Bovendien blijft het diploma als prestatie-element gehandhaafd. Ook de afspraken tussen student en instelling hebben grote invloed op de verblijfsduur van een student. Mijn inschatting is dat de meeste studenten zullen kiezen voor een meer beperkte studeerperiode. Van de verruimde diplomatermijn zullen vooral studenten gebruik maken die vanuit onderwijskundig oogpunt over een langere periode willen studeren (bijvoorbeeld duale trajecten), evenals studenten die maatschappelijke activiteiten willen ontplooiën naast de studie.

*De leden van de fractie van GroenLinks vragen naar de inschatting van de houdbaarheid van de diplomatijsd van 10 jaar en de leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen waarom niet is gekozen voor een diplomatermijn van 8 jaar.*

De afgelopen jaren heeft de studiefinanciering zich op voltijds onderwijs toegespitst voor een strak aaneengesloten periode. De diplomatermijn in de prestatiebeurs pinde de studenten vast op een maximale studietijd. De

zware sanctie die stond op het niet op tijd halen van een diploma, zette studenten (en docenten) onder druk. Terwijl in het onderwijs meer en meer de behoefte wordt gevoeld aan differentiatie naar lengte, vorm en inhoud, beperkte de studiefinanciering deze ontwikkelingen. Het wetsvoorstel biedt de maximaal haalbare ruimte om zoveel mogelijk onderwijskundige ontwikkelingen te faciliteren.

De 10 jaarstermijn is een redelijke termijn waarin te verwachten is dat de student in staat zal zijn de studie af te ronden, naast ruimte voor maatschappelijke oriëntatie van de student. Daarnaast biedt de termijn van 10 jaar de mogelijkheid om alle geldende uitzonderingsregels te schrappen, ook voor bijzondere groepen als studenten met een handicap en studenten die topsport bedrijven. Tevens biedt de 10 jaarstermijn voor studenten aan opleidingen waarvan de cursusduur langer is dan 4 jaar, te denken valt aan opleidingen geneeskunde, ook nog voldoende ruimte om het diploma binnen die 10 jaar te halen en daarnaast de studie met werken of andere maatschappelijke activiteiten te combineren. Dit zou bij een diplomatermijn van 8 jaar niet het geval zijn en zou deze categorie studenten voor het op tijd halen van het diploma weer onder druk zetten. Zou de diplomatermijn echter volledig onbepaald zijn, dan zou, los van de budgettaire en uitvoeringstechnische consequenties, ook het principe van het studiefinancieringsstelsel als jeugdstelsel worden verlaten.

### **1.3. Leeftijdsgrens**

*De leden van de SP-fractie vragen naar de achterliggende gedachten en welke overwegingen hebben geleid tot het optrekken van de leeftijdsgrens van 27 naar 30 jaar, waarom voor deze leeftijdsgrens van 30 jaar is gekozen, of een leeftijdsgrens geen drempelverhogend effect teweegbrengt en hoe zich dit verhoudt tussen enerzijds een maximumleeftijd en anderzijds «een leven lang te leren».*

Voor een zinvolle invulling van een verruimde diplomatermijn is het noodzakelijk ook de leeftijdsgrens aan te passen. In de nota SF (blz. 17–18) was voorgesteld de huidige leeftijdsgrens van 27 jaar te vervangen door een «harde» leeftijdsgrens van 30 jaar. De leeftijdsgrens van 27 jaar had beperkingen. Wie voor zijn 27ste een studie was begonnen, kon daarna nog lang studiefinanciering genieten, terwijl diegene die vlak na die leeftijd wilde beginnen, geheel van studiefinanciering verstoken bleef. Een grens van 30 jaar maakt het mogelijk om studenten van gelijke leeftijd gelijk te behandelen. Tevens is de 30-jaarsgrens van belang om het recht op het wettelijk collegegeld los te koppelen van de studiefinanciering, terwijl er toch rechtszekerheid kan worden geboden aan de student. Bijkomend voordeel van deze leeftijdsgrens is daarnaast dat het niet meer nodig is uitzonderingsregels te maken voor specifieke groepen studenten, als studenten met een bijzondere verblijfsstatus of gehandicapte studenten. Maar een heldere leeftijdsgrens drukt met name beter uit dat het stelsel van studiefinanciering een jeugdstelsel is. Het stelsel van studiefinanciering is immers een stelsel dat jonge mensen in staat moet stellen om een initiële opleiding te voltooien. Boven de 30 jaar is er sprake van een individuele verantwoordelijkheid en dient de student de studie zelf te bekostigen. Een leven lang leren is immers niet een leven lang studiefinanciering. Boven de 30 jaar zijn er in principe andere mogelijkheden om in het levensonderhoud en studiekosten te voorzien (sociale zekerheid, fiscale voorzieningen). Uiteindelijk is door de Tweede Kamer een (beperkte) verhoging van deze leeftijdsgrens naar 34 jaar in het wetsvoorstel ingebracht via motie (nr. 15) en amendement (nr. 45).

*Ook vragen deze leden waarom studenten na hun 30e nog het normbedrag mogen lenen maar tot hun 34e het instellingscollegegeld moeten*

*betalen. Zij vragen op welke gronden dit onderscheid en de gehanteerde leeftijdsgrenzen zijn gebaseerd.*

Een belangrijke beperking voor soepel in- en uitschrijven lag in de koppeling tussen het collegegeld en de studiefinanciering. Een student komt nu immers alleen in aanmerking voor het wettelijk collegegeld als hij daadwerkelijk studiefinanciering ontvangt. Aan studenten die hun studiefinanciering (tijdelijk) hebben stopgezet, kan de instelling het instellingscollegegeld vragen. Dit is administratief ingewikkeld en kan voor studenten een reden zijn om de studiefinanciering niet te willen onderbreken. Doorbreking van dit mechanisme is essentieel om flexibeler in- en uitschrijven mogelijk te maken. Voorgesteld wordt om niet meer het ontvangen van studiefinanciering bepalend te laten zijn voor de hoogte van het collegegeld, maar de leeftijd van de student. Dit betekent concreet een loskoppeling van de relatie tussen studiefinanciering en wettelijk collegegeld.

Een belangrijke overweging om het betalen van het wettelijk tarief aan een leeftijdsgrens te koppelen (in plaats van aan het recht op studiefinanciering) is het bewerkstelligen van een aanzienlijke vereenvoudiging in de regelgeving geweest, zowel voor de overheid als voor de instellingen en de studenten.

Over de leeftijdsgrens van 30 jaar (zowel voor de studiefinanciering als voor het (wettelijk) collegegeld) is uitgebreid gedebatteerd bij de nota SF. De motie nr. 15 van Rabbae c.s. heeft die leeftijdsgrens beperkt opgerekt door voor studenten tot maximaal de leeftijd van 34 jaar een leenrecht te introduceren. Door het amendement nr. 45 van Eurlings c.s. is dit leenrecht omgezet in een (resterend) recht op studiefinanciering. Ten aanzien van het collegegeld is een dergelijke aanpassing wel voorgesteld, maar niet overgenomen. Dit geeft mijns inziens uitdrukking aan het feit dat ook de Tweede Kamer studiefinanciering heeft losgekoppeld van het collegegeld.

Overigens is het nu ook al zo dat bijna alle 30-plussers niet het wettelijk, maar het instellingscollegegeld betalen, omdat zij doorgaans geen recht op studiefinanciering meer hebben. De nieuwe wet brengt dus geen verslechtering voor oudere studenten met zich mee.

#### **1.4. Gevolgen WSF 2000 door behandeling in Tweede Kamer**

*De leden van de fractie van het CDA vragen naar de beleidsconsequenties van de door de Tweede Kamer aangenomen amendementen onder nr. 55 en nr. 57, terwijl de leden van de fractie van GroenLinks een nadere toelichting op de uitwerking van het amendement nr. 57 willen zien.*

Door aanvaarding van het amendement nr. 55 van de leden Eurlings en Hamer is het bestaande onderscheid in aanspraak op studiefinanciering tussen een reguliere duale student en een student dual hbo-v komen te vervallen.

Amendement nr. 57 van het lid Hamer c.s. bepaalt dat de schuld uit de aanvullende beurs, die is ontstaan wanneer de betrokken student het diploma niet haalt in bij algemene maatregel van bestuur te bepalen voorwaarden kan worden kwijtgescholden.

In deze algemene maatregel van bestuur zal worden vastgelegd vanaf welk inkomen, met en zonder partner, gehele kwijtschelding plaatsvindt. Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat het prestatie-element wel degelijk ook een reële optie moet zijn. Wanneer dit niet het geval is, is het begrip voorwaardelijke lening immers een leeg begrip geworden. In dat geval zouden de budgettaire consequenties oplopen tot een bedrag van circa f 950 mln. Bij de inkomensgrenzen wordt in beginsel zoveel

mogelijk aangesloten bij die uit de huidige draagkrachtregeling die voor alle studerenden met een schuld open staat. Dit zou betekenen dat de inkomensgrens waarop men al dan niet in aanmerking kan komen voor kwijtschelding gerelateerd wordt aan het belastbaar minimumloon en dat het inkomen van de partner ook hierbij wordt betrokken. Over de invulling van deze algemene maatregel van bestuur vindt overleg plaats. Deze algemene maatregel van bestuur zal vervolgens aan het parlement worden voorgelegd.

Beide amendementen betekenen geen principiële inbreuk op de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het stelsel van studiefinanciering.

*De leden van de fractie van D66 vragen hoe de studiefinanciering van hbo-v zich nu (na aanvaarding amendement nr. 55) verhoudt met de andere duale opleidingswegen in de gezondheidszorg.*

De uitzonderingspositie van de opleiding dual hbo-v is komen te vervallen. Het studiefinancieringsarrangement van de opleiding dual hbo-v zal na inwerkingtreden van de WSF 2000 gelijk zijn aan dat van andere duale studies in het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs. In de gezondheidszorg zijn er geen andere duale opleidingen in het hoger onderwijs. In het beroepsonderwijs zijn er opleidingen in de gezondheidszorg in de beroepsbegeleidende leerweg. Deze deelnemers krijgen geen studiefinanciering.

*De leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen naar een overzicht van de financiële lasten van de amendementen en hoe daarvoor dekking wordt gevonden. Ook vragen deze leden naar de wenselijkheid amendementen goed te keuren zonder te voorzien in een financiële dekking.*

Van de meeste amendementen zijn de kosten marginaal. Alleen de amendementen ten aanzien van het vervallen van de harde leeftijdsgrens van 30 jaar (nr. 45), het opheffen van het onderscheid in studiefinancieringsrechten voor dual hbo-v (nr. 55) en de kwijtschelding van de aanvullende beurs uit de prestatiebeurs (nr. 57) brengen aanmerkelijke kosten met zich mee. In het onderstaande schema wordt een overzicht gegeven van de budgettaire consequenties (in termen van relevante uitgaven) van de door de aangenomen amendementen.

**Budgettaire consequenties aangenomen amendementen WSF 2000 (bedragen x f 1 mln)**

nr.	Relevant	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
45	30 jaar is zachte grens	0,0	0,7	1,4	3,5	6,8	9,6	10,3
55	dual hbo-v	0,0	0,0	0,0	4,8	8,5	10,7	10,7
57	aanv. beurs uit p-beurs	0,0	0,0	0,0	3,5	14,1	24,6	31,7
	Totaal relevant	0,0	0,7	1,4	11,8	29,4	44,9	52,7

Dekking van de financiële gevolgen van de aanvaarde amendementen zou kunnen worden gevonden in de verhoging van het beschikbare budget voor studiefinanciering, die afkomstig is uit de opbrengst van de aanpassing van de indexering van de basisbeurs (Kamerstukken II 1999–2000, 26 800 VIII, nr. 2, blz. 111).

## 1.5. Toekomstige ontwikkelingen

### *Bachelor-master*

*De leden van de CDA-fractie vragen naar de consequenties voor de studiefinanciering in verband met variërende studieduur en in verband*

*met de realisering van het bachelor-mastermodel. Ook de leden van de VVD-fractie vragen hoe de prestatiebeurs in een toekomstig bachelor-master-systeem toegepast kan worden.*

Uitgangspunt is dat de studiefinanciering geen studiepatronen en onderwijsprogramma's dicteert, maar juist de ontwikkelingen faciliteert. Op het ogenblik is de discussie over bachelor-master nog in volle gang. Alle opties zijn nog open. Pas wanneer de onderwijskundige ontwikkelingen zich verder uitkristalliseren zullen de gevolgen daarvan voor de studiefinanciering bezien worden. In de adviesaanvraag die over dit onderwerp aan de Onderwijsraad is gedaan, is gevraagd ook in te gaan op mogelijke consequenties voor de studiefinanciering. Wel ben ik van mening dat de WSF 2000 voldoende flexibiliteit biedt om de komende jaren tegemoet te komen aan de toenemende verscheidenheid aan inrichting en duur van opleidingen.

#### *Vouchers*

*De leden van de VVD-fractie en de fractie van D66 vragen hoe ontwikkelingen als «leven lang leren» en «voucher»-systeem worden gezien in relatie tot de studiefinanciering. De leden van de fracties van GroenLinks en D66 zijn daarnaast geïnteresseerd in de voortgang van het experiment vouchers.*

De WSF 2000 stoelt nog steeds in belangrijke mate op de uitgangspunten van de wet op de studiefinanciering uit 1986. Dat wil zeggen: studiefinanciering is en blijft een generiek stelsel met als doel de (financiële) toegankelijkheid van het hoger onderwijs en het beroepsonderwijs te garanderen. Studiefinanciering blijft een jeugdstelsel, waarbij de leeftijdsgrens van 34 jaar de uiterste termijn is waarop nog van het stelsel van studiefinanciering gebruik kan worden gemaakt. Wel ben ik voorstander van een flexibeler opname van studiefinancieringsrechten, waardoor studenten niet belemmerd worden om het door hen door hen gewenste studiep pad te kiezen. Dit uiteraard wel binnen de kwaliteitsnormen die voor een opleiding in het hoger onderwijs gelden.

Ik zal binnenkort een notitie naar de Tweede Kamer sturen, waarin de consequenties van verdergaande stappen rond vraagfinanciering in beeld worden gebracht. Daartoe worden in samenhang voorstellen ontwikkeld voor het nieuwe bekostigingsmodel voor het hoger beroepsonderwijs en het brede voucherexperiment. Vooruitlopend op het brede experiment start per 1 september a.s. een beperkt voucherexperiment van MKB-Nederland en de HBO-raad rond duale studenten.

#### *Deelcertificaten*

*De leden van de fractie van de SP vragen of het niet meer voor de hand ligt onderscheid te maken tussen verschillende studiefasen en de geslaagde afronding daarvan, bijvoorbeeld door middel van deelcertificaten of een resultaatsweging.*

De WSF 2000 kent reeds een tussenmoment naast het diploma, namelijk het eerste jaar. Invoering van nieuwe tussenmomenten daarnaast is alleen aan de orde als het zou gaan om een onderwijskundig en inhoudelijk gewenste en herkenbare kwalificatie, die wordt afgesloten met een diploma. Een tussenmoment louter in het kader van de prestatiebeurs leidt tot kunstmatige inrichting van opleidingstrajecten en is daarom onwenselijk. In de systematiek van de prestatiebeurs kost een tussenmoment bovendien veel (eenmalig) geld vanwege de omzetting van de voorwaardelijke lening in een gift.



## 1.6. Overig

*De leden van de fractie van GroenLinks vragen naar de mogelijkheden voor vluchtelingen met een verblijfsvergunning om in Nederland een studie te beginnen of een reeds genoten opleiding naar Nederlandse maatstaven aan te passen.*

Vluchtelingen met een A-status hebben aanspraak op studiefinanciering onder dezelfde voorwaarden als Nederlandse studenten. Voor aanvullende voorzieningen voor vluchtelingen-studenten (in het kader van de Stichting UAF-Steunpunt-regeling, de zogenoemde SUS-regeling) worden met de Stichting voor Vluchteling Studenten (het UAF) afspraken gemaakt. Het UAF zal uitgenodigd worden voorstellen voor projecten in te dienen die zijn gericht op een verbetering van de mogelijkheden voor vluchteling-studenten om met succes en in een redelijk tempo een opleiding in het Nederlands hoger onderwijs te volgen. Ook projecten die betrekking hebben op een betere doorstroming naar de arbeidsmarkt in vervolg op een opleiding in het hoger onderwijs kunnen voor ondersteuning in aanmerking komen.

*Ook vragen deze leden naar de mogelijkheden voor mensen die een bijstandsuitkering ontvangen en die een studie willen aanvangen.*

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de brief (Kamerstukken II 1999–2000, 26 800 XV, nr. 73) van mijn ambtgenoot van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over dit onderwerp. De brief vormt onderwerp van een Algemeen Overleg op 22 juni.

*De leden van de fractie van D66 vragen of ook aan studenten aan een opleiding zoals die tot verkeersvlieger, een bijdrage in de kosten gegeven kan worden.*

De overheid draagt op verschillende wijzen bij aan de kosten die studenten maken voor het volgen van (hoger) onderwijs. Voor studenten die een voltijdse of duale opleiding volgen aan een bekostigde of aangewezen opleiding is er studiefinanciering beschikbaar. De wijze om voor aanwijzing van een opleiding in aanmerking te komen is in de WHW geregeld. Een aanvraag wordt op grond van de WHW getoetst aan een aantal (kwaliteits)-eisen. Daarnaast is ook in de fiscale sfeer sprake van een bijdrage van de overheid: studenten hebben de aftrek van scholingskosten, ouders die voor kosten van levensonderhoud. Beide fiscale regelingen zijn bedoeld als vangnetregelingen, namelijk juist voor die studenten die niet voor andere regelingen (met name de studiefinanciering) in aanmerking komen.

Bij de behandeling van het belastingplan 2001 in uw Kamer is de situatie van de verkeersvliegers expliciet aan de orde geweest. In de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel Wet inkomstenbelasting 2001 (Kamerstukken I 1999–2000, 26 727, nr. 202a, blz. 82–83) is aangegeven dat de regeling voor aftrek van scholingsuitgaven zodanig is dat ook voor de (als zeer duur bestempelde) opleiding tot verkeersvlieger de kosten voor 50% tot 70% in aanmerking worden genomen voor vermindering. Ik ben van oordeel dat de overheid hiermee voldoende bijdrage levert in de kosten van de opleiding van deze studenten.

*De leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen om studenten met dubbele studies onder sterke condities en binnen het algemene diploma-termijn van tien jaar opnieuw studiefinanciering aan te bieden.*

Ik ben hier geen voorstander van. Het voorstel van deze leden zou betekenen dat studenten weer kunnen gaan «stapelen». Uitgangspunt van

de studiefinanciering is juist dat studenten in staat worden gesteld om voor een opleiding in het initiële onderwijs een diploma te halen. Daarmee wordt niet uitgesloten dat studenten gelijktijdig twee opleidingen kunnen volgen. Maar hiervoor zijn geen extra SF-rechten beschikbaar, tenzij de beide opleidingen verschillen in cursusduur. Dan wordt het aantal jaren recht op studiefinanciering immers gekoppeld aan de langste cursusduur. Daarnaast kunnen studenten die hun studiefinancieringsrechten na het behalen van een diploma nog niet hebben verbruikt, die resterende rechten inzetten voor een vervolgstudie. Overigens is wel door aanvaarding van het amendement van de leden Rabbae en Hamer (nr. 42) voor studenten die onder meer als direct gevolg van een tijdens de studie verworven handicap genoodzaakt zijn een reeds begonnen studie te beëindigen, herleving van de aanspraak op (nieuwe) studiefinanciering mogelijk gemaakt.

## **2. FLEXIBELER STUDEREN**

### **2.1. Collegegeld**

#### *2.1.1. Algemeen*

*De leden van de fractie van D66 vragen waarom de collegegelden niet worden afgeschaft onder gelijktijdige verlaging van de studiefinanciering.*

Het collegegeld is een forfaitaire bijdrage in de kosten van het hoger onderwijs en wordt door de studenten afgedragen aan de instelling. Van het betalen van het collegegeld gaat het signaal uit dat studeren geld kost. Verlaging van de studiefinanciering zou kunnen betekenen dat deze signaalwerking verloren gaat. Daarnaast blijkt in de praktijk dat vaak ouders het collegegeld voor hun studerende kinderen betalen. Afschaffing van het collegegeld zou dan impliceren dat de student circa f 240,- per maand (op basis van het collegegeldtarief voor het studiejaar 2000-2001 van f 2 874,- minder tot zijn beschikking heeft. Gelet op het gestelde in paragraaf 1.1.1 over de hoogte van het normbudget is dit niet wenselijk.

*De leden van de SP-fractie vragen of het wettelijk collegegeld gekoppeld is aan de daadwerkelijke studietijd in maanden uitgedrukt, en zo nee, welke overwegingen dan wel oorzaken liggen hieraan ten grondslag liggen.*

Neen, in het wetsvoorstel wordt het wettelijk collegegeld gekoppeld aan de leeftijdsgrens van 30 jaar. De overwegingen hiervoor zijn tweërlei. Enerzijds wordt hiermee sterker tot uitdrukking gebracht dat de overheidsverantwoordelijkheid het sterkst is voor jongere studenten. Ten tweede is koppeling aan een (eenduidige) leeftijdsgrens aanzienlijk beter uitvoerbaar dan koppeling aan het recht op studiefinanciering, zoals in de huidige wetgeving, of de daadwerkelijk studietijd, waar de fractie van de SP aan refereert. Voor de relatie leeftijdsgrens en hoogte van het collegegeldtarief verwijs ik naar mijn antwoord aan deze leden in paragraaf 1.3.

*Ook vragen deze leden waarom het instellingscollegegeld, in tegenstelling tot het wettelijk collegegeld, niet aan een vooraf vast te stellen maximum is gebonden.*

Het instellingscollegegeld is bedoeld voor studenten van boven de 30 jaar. Voor deze studenten geldt dat de overheidsverantwoordelijkheid minder sterk is dan voor jongere studenten. Hierin past dat de instelling voor die groep zelf het collegegeld kan bepalen. Overigens leidt dit in de praktijk niet tot buitensporig hoge collegegelden.

### 2.1.2. Flexibeler collegegeld

*De leden van de fractie van het CDA zijn geïnteresseerd in het beleid dat voor ogen staat ten aanzien van de flexibilisering van het collegegeld, teneinde te bereiken dat dit wetsvoorstel doelmatig zal worden geïmplementeerd. Ook de leden van de fractie van de PvdA vragen zich af hoe in het licht van de instellingsautonomie het overleg over de afstemming van de inning van collegegelden op een meer geflexibiliseerd systeem van studiefinanciering gestalte zal krijgen. Ten slotte vragen de leden van de fracties van RPF/GPV en SGP of de flexibiliteit van de studiefinanciering wel parallel loopt met een flexibele betaling van collegegelden.*

De huidige regelgeving voor betaling voor collegegeld is ook uitvoerbaar in combinatie met flexibel studiefinanciering. Betere aansluiting is echter mogelijk. Vandaar dat wordt gewerkt aan regelgeving voor flexibel collegegeld, met als beoogde invoeringsdatum 1 september 2001.

Momenteel is een notitie in voorbereiding over de positie van de student en wordt wetgeving voorgesteld die een flexibilisering van collegegeld mogelijk maakt. De verwachting is dat hiermee de flexibilisering van studiepatronen voldoende zal worden ondersteund. Uiteraard zal bij de voorstellen ten aanzien van flexibilisering van het collegegeld een evenwicht moeten worden gevonden tussen de positie van instellingen en die van de student.

### 2.2. Kwaliteit opleidingen en houdbaarheid curricula

*De leden van de fractie van het CDA stellen dat het bevorderen van de mogelijkheden voor flexibel studeren een andere kant heeft, die betrekking heeft op structurele problemen die eigen zijn aan elk curriculum. Daarom vroegen deze leden hoe uitvoering zal worden gegeven aan de door de Tweede Kamer aangenomen motie-Hamer/Lambrechts (nr. 47) en de motie-Brood (nr. 48).*

De motie van de leden Hamer en Lambrechts vraagt met name aandacht voor de samenhang tussen de thema's vouchers, bachelor-master en flexibilisering van het collegegeld. De motie Brood c.s. is bedoeld om duidelijkheid te creëren die studenten nodig hebben als zij in de toekomst besluiten hun studie tijdelijk te onderbreken door de beoordeling van afspraken tussen instelling en student als onderdeel van het kwaliteits-toezicht in visitaties en het nog op te zetten stelsel van accreditatie op te nemen. Met name de positie van de student is in beide moties een gemeenschappelijk element. Deze moties waren daarom (mede) aanleiding voor het instellen van een werkgroep «Positie student». Deze werkgroep, waarin LSvB en ISO zitting hebben, zal voorstellen aandragen ter verdere verbetering van de positie van de student ten opzichte van de instelling(en). Ik zal de Tweede Kamer uiterlijk bij de begrotings-behandeling rapporteren, maar zo mogelijk nog eerder. Daarnaast zal steeds de samenhang scherp in de gaten worden gehouden.

*De leden van de fractie van de VVD vragen of de mogelijkheid tot onderbreking van de studie niet leidt tot ongewenste kwaliteitsvermindering van de opleiding. Met name geldt dit voor het wetenschappelijk onderwijs, waar verbrokkeling van de studie ten detrimente kan werken van de doelstellingen van dit onderwijs.*

In principe hoeft het onderbreken van de studie niet te leiden tot kwaliteitsvermindering. Het omgekeerde kan zelfs het gevolg zijn. Als een student in de periode van onderbreking relevante werkervaring opdoet, kan dat

een positieve invloed hebben op de kwaliteit van de manier waarop hij studeert.

Daarnaast bestaan er uiteraard de interne en externe mechanismen voor kwaliteitsbewaking. Die blijven van kracht, ook als de studie gedurende een tijd zijn studie onderbreekt. Uiteindelijk is het de examencommissie die bepaalt of de student – ondanks een eventuele onderbreking – voldoende kennis en competenties heeft opgedaan om zijn diploma te halen. Door de visitatiecommissies en de inspectie wordt toegezien op deze examencommissies.

*De leden van de fractie van GroenLinks vragen of het curriculum zodanig is dat studenten die een pauze van enkele jaren inlassen, na die pauze weer aansluiting hebben in hun studie en of hierover sluitende afspraken gemaakt zijn met de instellingen. De leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen of de door de student gewenste flexibiliteit niet op gespannen voet staat met de consistentie van het cursusaanbod van de universiteit. Ook vragen zij zich af of een te grote flexibiliteit niet tot gevolg heeft dat de student niet altijd meer past in het aangepaste onderwijsprogramma en hoe een goed evenwicht gevonden kan worden tussen de gewenste flexibiliteit van de student en de noodzakelijke flexibiliteit van de universiteit.*

In mijn hierboven gegeven antwoord aan de leden van het CDA heb ik reeds aangegeven dat de moties van de leden Hamer en Lambrechts en van het lid Brood zijn meegenomen bij de uitwerking van een notitie door de werkgroep «Positie student», die voorstellen zal aandragen ter verdere verbetering van de positie van de student ten opzichte van de instelling(en). Daarin komt ook het thema van het vinden van een evenwicht tussen de gewenste flexibiliteit van de student en de noodzakelijke flexibiliteit van het onderwijs aan de orde. De beslissing voor een student om enige tijd «eruit te stappen» is en blijft echter de individuele verantwoordelijkheid van die student. Zeker als hij pas na geruime tijd terugkeert loopt hij het risico dat het onderwijsaanbod en de inhoud van de onderwijs- en examenregeling niet meer hetzelfde is als toen hij begon met zijn studie. Op dat moment moet in overleg met de examencommissie van de opleiding worden bepaald hoe de student zijn studie kan vervolgen. De examencommissie heeft een eigen, in de wet veranderde bevoegdheid om vrijstellingen te verlenen. Daar kunnen geen centrale criteria voor opgesteld worden.

*De leden van de fractie van de SP vragen een reactie op de stelling dat door de toenemende prestatie-eisen in het hoger onderwijs qua snelheid en efficiëntie juist daardoor de kwaliteit van de aangeboden opleidingen en de aandacht en ruimte voor maatschappelijke ontwikkeling binnen die opleidingen steeds meer onder druk is komen te staan.*

Ik onderschrijf deze stelling niet. Studenten krijgen door de verruimingen in de WSF 2000 ruime mogelijkheden om aan de prestatie-eisen in het hoger onderwijs te voldoen. Denk aan de diplomatermijn van 10 jaar en het flexibel in- en uitschrijven. Bovendien kunnen studenten hierop ook zelf invloed uitoefenen door de medezeggenschap en hun keuze voor een instelling. Het systeem van kwaliteitszorg en in de toekomst ook accreditatie staan er garant voor dat de kwaliteit van opleidingen in stand blijft en zelfs verbetert.

### **2.3. Afstudeersteun**

*De leden van de PvdA-fractie konden de uiteenzetting in de memorie van toelichting over de wijziging van de vormgeving van de «afstudeersteun» niet volgen.*

Als de constatering (dat het «slechts» bij hoge uitzondering zal voorkomen dat studenten door bijzondere omstandigheden niet voldoen aan de prestatie-eisen) juist is, roept dat de vraag op waarom de minister de instellingen hun verantwoordelijkheid ontnemt.

*De leden zien deze materie graag verduidelijkt tegen de achtergrond van het beleid om de autonomie van de instellingen geleidelijk te verruimen.*

Bij de voorziening, genoemd in artikel 5.16 van de WSF 2000, gaat het slechts om een klein *deel* van de afstudeersteun die momenteel door instellingen uitgevoerd wordt. Het gaat hierbij niet zozeer om het ontnemen van verantwoordelijkheden van de instellingen, als wel om een praktisch gevolg van de flexibilisering van de studiefinanciering. De instellingen blijven, binnen de randvoorwaarden van de WHW, volledig verantwoordelijk voor een andere vorm van afstudeersteun, namelijk de financiële ondersteuning van studenten die door bijzondere omstandigheden meer tijd voor hun studie nodig hebben dan het aantal maanden gemengde studiefinanciering waar ze recht op hebben.

Bij de regelgeving voor afstudeersteun is het lastig een goede balans te vinden tussen de beleidsvrijheid van de instellingen enerzijds en de rechtszekerheid van de studenten anderzijds. Strengere randvoorwaarden voor die rechtszekerheid betekent bijna automatisch minder autonomie voor de instellingen. Met dit wetsvoorstel is gepoogd de best mogelijke balans tussen die twee principes te vinden.

*De leden van de fractie van de SP vragen of het niet wenselijk is om te komen tot landelijke, uniforme afspraken over duur en hoogte van de afstudeersteun.*

In het wetsvoorstel wordt de hoogte van de afstudeersteun gekoppeld aan de normen van hoofdstuk 3 van de WSF 2000. Hiermee is een landelijke, algemeen geldende norm bepaald en wordt de hoogte van de afstudeersteun niet meer aan de instellingen overgelaten. De duur van de afstudeersteun daarentegen wordt wel aan de instellingen overgelaten: hiervoor zijn de verschillen tussen individuele situaties op de instellingen te groot. Voor de duur is dan ook meer maatwerk vereist.

## **2.4. Positie hoger onderwijs**

*De leden van de fractie van de SP vragen hoe aangekeken wordt tegen de huidige positie en situatie van het hoger onderwijs in Nederland en of de tijd niet rijp is om forse, structurele investeringen in het hoger onderwijs te doen. Daarnaast vragen deze leden of Nederland, door een kleiner gedeelte van het BNP aan onderwijs te besteden dan in de ons omringende OESO-landen, op een achterstand komt en of de minister bereid is zich in te zetten om deze incongruentie zo snel mogelijk op te heffen.*

Uitgangspunt is dat de studiefinanciering volgend is aan onderwijskundige ontwikkelingen. De WSF 2000 is dus geen middel om tot onderwijskundige verbeteringen te komen. Het is wel de bedoeling dat de WSF 2000 tegen de achtergrond van de de gewenste ontwikkelingen in het hoger onderwijs in elk geval de toegankelijkheid waarborgt. Een belangrijke ontwikkeling in het hoger onderwijs is de toenemende flexibiliteit van het onderwijs. De onderwijsvraag aan de instellingen wordt steeds gevarieerder. Instellingen spelen in op de maatschappelijke behoefte naar een bredere instroom en een goede doorstroom naar de arbeidsmarkt. De student zelf vraagt ook nadrukkelijk om zaken zoals flexibiliteit, maatwerk en werk-leer arrangementen. De WSF 2000 biedt de student en de onderwijsinstelling deze ruimte.

Vanzelfsprekend ziet het kabinet – en gelukkig vele anderen waaronder deze leden – het nut van investeren in het hoger onderwijs in. Voor investeren in het totale onderwijssterrein is immers bij Voorjaarsnota een bedrag van f 1,3 mld vrijgemaakt.

Uit *Education at a Glance 2000* (ISBN 92-64-17199-1) blijkt dat de Nederlandse onderwijsuitgaven in 1997 5,1% van het BBP bedroegen, terwijl de gemiddelde onderwijsuitgaven van Nederland en onze buurlanden tezamen in 1997 ongeveer 0,7% van ons BBP hoger lagen. Zoals ik in mijn brief aan de Kamer bij het verschijnen van *Education at a Glance 2000* aangaf (Kamerstukken II 1999–2000, 26 800 VIII, nr. 106) heeft het kabinet sinds 1997 aan het onderwijs een hoge prioriteit in het regeeringsbeleid toegekend. Dit blijkt uit de financiële impulsen die het regeerakkoord in 1998 aan het onderwijs gaf. Ook in de besluitvorming over de voorjaarsnota is dit jaar opnieuw extra geïnvesteerd in onderwijs. Het gaat hierbij niet om een «OESO-norm» die gehaald moet worden. Wel gaat het erom dat het onderwijs meedeelt in de welvaart: voor goede arbeidsomstandigheden van leerkrachten, voor een (pro)actief ICT-beleid en voor de zorgtaken van het onderwijs. Op deze wijze draagt het onderwijs in Nederland bij aan het versterken van de sociale cohesie binnen de samenleving, aan het toerusten van de bevolking met de vaardigheden die de kenniseconomie vraagt, en daarmee aan toekomstige welvaart.

### **3. INVOERING WETSVOORSTEL**

#### **3.1. Uitvoering**

*De leden van de CDA-fractie vragen naar de gevolgen voor de IB-groep van de door de Tweede Kamer aanvaarde amendementen en welke termijn de IB-Groep nodig zal hebben om alle vereiste maatregelen in te voeren en welke consequenties verbonden zijn aan een eventuele invoering van die maatregelen na 1 september a.s. De leden van de fractie van de VVD vragen of de IB-Groep de nieuwe wetgeving op ordentelijke wijze kan door voeren en of deze leden – en de studenten – gerust gesteld kunnen worden op dit punt. De leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen of de invoering van de wet vanwege de uitvoeringsproblemen van de aangenomen amendementen per 1 september door kan gaan.*

De IB-Groep heeft mij laten weten geen problemen te verwachten als gevolg van de aanvaarde amendementen. De meeste amendementen hebben pas effect op langere termijn. De IB-Groep neemt deze aanpassingen mee in de verschillende, lopende trajecten. De maatregelen, die per 1 september 2000 direct effect hebben, kunnen ook door de IB-Groep voor deze datum worden geïncorporeerd in het geautomatiseerde systeem. Ik verwacht op dit punt dan ook geen problemen.

*De berichtgeving omtrent de organisatorische moeilijkheden bij de IB-Groep hadden betrekking op de ontwikkeling van de nieuwe geautomatiseerde systemen in het kader van Herontwerp. Echter, de wijzigingen ten behoeve van de WSF 2000 zullen worden doorgevoerd op het huidige, reeds bestaande en beproefde systeem van de IB-Groep. Hiermee verwacht ik dan ook geen problemen bij de invoering van de nieuwe wetgeving.*

#### **3.2. Invoering**

*De leden van de fracties van RPF/GPV en SGP vragen welke wijzigingen van de WHW nodig zijn om de WHW op de Studiefinanciering 2000 af te stemmen en of de invoering van het wetsvoorstel ook kan wachten tot de noodzakelijke wetswijzigingen in de WHW zijn aangebracht.*

In onderstaand overzicht worden de wijzigingen van de WHW die nodig zijn om de WHW op de WSF 2000 af te stemmen schematisch weergegeven. Het woord «technisch» betekent hier dat het artikel inhoudelijk niet is gewijzigd, maar dat door de nieuwe nummering en naam van de WSF de artikelen in de WHW op de WSF 2000 moeten worden aangepast.

Artikel WHW	Aard wijziging
7.4 (studielast en studiepunten)	Technisch
7.9a (studievoortgangscontrole tempobeurs)	Technisch
7.9b (studievoortgangscontrole 1e jaar prestatiebeurs)	Technisch
7.9ba en 7.9bb (studievoortgangscontrole)	vervallen. Door herkansingsmogelijkheid van de basisbeurs hoeven instellingen niet de gegevens van studenten aan te leveren die het 1e jaar minder dan 21 studiepunten maar meer dan 10 of 14 studiepunten hebben gehaald. De student doet dit nu zelf.
7.9c (ontbreken van gegevens bij studievoortgangscontrole)	Technisch
7.9d (met goed gevolg afleggen afsluitend examen)	Technisch
7.9f (aanleveren gegevens duale opleiding)	Verplichting voor instellingsbesturen om de IB-Groep jaarlijks te informeren over de verhouding tussen het onderwijsdeel en de beroepsuitoefening van een duale student is komen te vervallen, nu in de WSF 2000 geen onderscheid wordt gemaakt tussen voltijdse en duale opleiding
7.33 (procedure inschrijving)	Technisch, als gevolg van gewijzigd collegegeldregime
7.43 (collegegeld voor voltijdse opleidingen)	Introductie leeftijdsgrens van 30 jaar voor wettelijk collegegeld; ont koppeling wettelijk collegegeld en SF
7.44 (collegegeld voor deeltijdse en duale opleidingen)	Technisch
7.46 (overige bijdragen)	Technisch
7.47 (voldoening collegegeld)	Technisch
7.48 (vermindering en vrijstelling wettelijk collegegeld)	Technisch
7.51 (Financiële ondersteuning studenten (afstudeerfonds))	Aanpassing bepalingen afstudeer steun
7.51a (financiële ondersteuning studenten (studiefonds))	Technisch
7.52 (centraal register inschrijving hoger onderwijs)	Technisch
9,33 en 10.20 (instemmingsbevoegdheid universiteitsraad en instemmingsbevoegdheid medezeggenschapsraad)	Technisch
15.2 (schade-vergoeding niet-gerechtigde deelname onderwijs)	Technisch, als gevolg van gewijzigd collegegeldregime

16.3 (handhaving voorschriften oude stijl)	Technisch
16.9b (nieuw: aanvullende afstudeersteun voor tempo-beursstudenten)	Technisch, is slechts verplaatsing onderdeel van artikel 7.51 naar nieuw artikel t.v.v tempobeursstudenten

Het wetsvoorstel dat nu voor ligt, is het totaalpakket van alle wijzigingen die de WSF 2000 in andere regelgeving met zich meebrengt. De WSF 2000 kan niet wachten op wijzigingen in de WHW, aangezien de wijzigingen in de WHW juist naar aanleiding van de WSF 2000 tot stand moeten worden gebracht. Eerdere wijziging van de WHW is niet mogelijk, omdat de WSF 2000 er dan nog niet is, en er dus geen basis voor die wijzigingen is. De WHW kan pas afgestemd worden op de WSF 2000 als de WSF 2000 inwerking treedt.

*Ten slotte vragen deze leden of wordt voorzien in een evaluatie van de wet en op welke termijn.*

Het beleid over de studiefinanciering wordt voldoende geëvalueerd. De nota SF is hier het laatste voorbeeld van. Evaluatie van de studiefinanciering heeft geleid tot de totstandkoming van de nota SF en heeft zijn vertaling gekregen in het onderhavige wetsvoorstel. Door aanvaarding van de moties nr. 47 en nr. 48 wordt ook de studiefinanciering betrokken bij de ontwikkelingen ten aanzien van het flexibeler studeren.

Uiteraard blijf ik alle ontwikkelingen in het onderwijs volgen. Mochten die ontwikkelingen gevolgen hebben voor de studiefinanciering, dan zullen die ontwikkelingen in zijn totaliteit worden gezien.

Overigens handhaaft de WSF 2000 de hardheidsclausule (artikel 11.5), die met name bedoeld is om voor bepaalde gevallen of groepen van gevallen de wet buiten toepassing te laten of daarvan af te wijken wanneer de toepassing van de wet leidt tot onbillijkheid van overwegende aard.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,  
L. M. L. H. A. Hermans